

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
ת"א:	18:44	19:39
י-ם:	18:26	19:37
חיפה:	18:33	19:39
ב"ש:	18:43	19:38

בית נאמן

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א

בבית הכנסת "אהבת התורה" - איש מצליח רחוב עוזיאל 43 ב"ב. בשעה 22:00

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או ב'קול נאמן':
079-9-367-367

מוצ"ש
פרשת
עקב
כ"ד אב
התשע"ו

*הנכתב על אחריות העורכים בלבד

נושאי השיעור:

א. שידוכין ונישואין. ב. שמות החתן והכלה. ג. כתיבת הכתובה. ד. שבועה בכתובה.

אל תלך אחרי מראה עיניך

א. שבוע שעבר דיברנו על כמה דברים שצריך לבדוק בהם בין החתן והכלה. אם מציעים לך זיווג אל תלך אחרי עיניך, כי כמה פעמים אנשים הלכו אחרי עיניהם ואח"כ התחרטו על זה. והרבה אנשים שאמרו: אנחנו צריכים להכיר הרבה לפני החתונה, ולא תאמרו חודש או חודשיים אלא אפילו במשך חמש שנים, ואח"כ התחרטו. לכן צריך לבדוק כמה דברים.

שיהיו בני הזוג נמשכים אחד לשני

ב. דבר ראשון, זה המראה. אם אדם אחרי פעמיים ושלוש לא נמשך לבו אחרי הכלה או להפך, וכל שכן אם יש סלידה ח"ו, אין טעם להמשיך בכח. וכולם אומרים את זה. ואמנם לפעמים הכלה מתאימה אפילו שאין משיכה, וכמו שהיה מקרה כזה באשתו של הרב מנצור בן שמעון ז"ל שהיתה צולעת, והוא היה מהסס אם לקחת אותה, הלך לרבו רבי עזרא עטיה ע"ה ושאל אותו עליה, ואמר לו רבו: היא משפחה של צדיקים אז תקח אותה ויהיו לך ממנה בנים חכמים, ובאמת לקח אותה וזכה לארבעה בנים תלמידי חכמים דינים ומחברי ספרים, וזה בזכות שהוא שמע בקול רבו. אבל לא כולם ככה כי יש חתן שלבו נוקפ, אז איך יקח אשה ולבו נוקפ? אז לא כדאי, "אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך" (משלי ג' כ"ט).

לבדוק את האופי של בני הזוג

ג. דבר שני, זה האופי, כי אדם הולך אחרי היופי ולא שם לב על האופי. הגמרא (יבמות ס"ג ע"א) אומרת: "קפץ זבין ארעא, מתון נסיב איתתא", כלומר אם הציעו לך לקנות קרקע או בית תקנה אותו, כי תדע לך שהמחירים עולים כל הזמן. אבל אם הציעו לך אשה תבדוק במתנות, ורש"י אומר (שם בד"ה

1. היה מעשה לפני מאה או מאה חמישים שנה, בתלמיד חכם אחד אשכנזי, שהתחנך כ"כ אצל החסידים שלא להרים עין ולהסתכל על אשה, והוא היה הולך בדרך כשהראש שלו למטה. והנה יום אחד היתה עלמה אחת עניה שמוכרת מלונים, והוא רצה לקנות מלון, אז אמר לה: כמה עולה המלון? ואמרה לו את המחיר, אמר לה: זה יקר, אמרה לו: "צדיק בא לבית מלוני ויפטר בלא מלוני?", וזה מלשון הגמרא (בבלי ג"צ ע"ב) על יעקב אבינו, שבזמן שהגיע למקום מסויים כמו שכתוב: "ויפגע במקום" הוא רצה להמשיך הלאה, אז אמר הקב"ה: "צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה" (שהרי זה מקום של הר המוריה, מקום של המזבח), מיד "וילן שם כי בא השמש", הקב"ה הפיל עליו תרדמה פתאום באמצע היום. אז העלמה הזאת השתמשה במאמר של הגמרא "מלוני" על מלונים, והוא שמע את זה ואמר: מאיפה באה התכונה הזאת? הריים את עיניו רגע אחד והסתכל עליה, ומיד אמר: אוי לי ראיתי עלמה אסור לי. אז הלך לאביו ואמר לו: כיון שראיתי אותה אני לוקח אותה לאשה, אמר לו אביו: תחכה עד שהרבנית תראה אותה, הרבנית הלכה וראתה ואמרה לו: מחילה מכבודך ומכבודו אין בה יופי, "לא תואר לה ולא הדר" ("ע"פ ישעיה ב"ג), אי אפשר לקחת אותה, אבל הוא אמר: אני בכל זאת לוקח אותה, ואמר לו אביו: בזכות זה שאתה תיקח אותה על המלונים האלה יהיו לך בנים תלמידי חכמים. ובאמת היו לו חמשה בנים תלמידי חכמים, והסימן של השמות שלהם: במסל"ה נעלה (למשפחת זידיטשוב), אני שכחתי את השמות שלהם אבל הרב עובדיה ע"ה היה זוכר אותם. ולפעמים יש אדם שיכול להתאמץ ולעשות כן, אבל לא כל אדם מסוגל לדבר הזה, ולכן אם לבו מרחק אותה, לא צריך להתעקש על זה.

2. וכמו שהיה בארץ בשנת תש"ח שהכל היה בזיל הזול. ואומרים שכמה אנשים היום

מתון) "המתן עד שתבדוק מעשיה שלא תהא רעה או קנטרנית". כי לפעמים אפילו אם היא ממשפחה טובה אבל היא לא יודעת איך להתנהל עם בעל, וכמו שלפעמים יש גם הפוך שהבעל לא יודע איך להתנהל עם אשה, לכן צריך לבדוק. ויש מדריכים שאומרים לחתן: תגיע מאוחר לפגישה, דהיינו אם קבעת זמן לפגישה תגיע באיחור כמה דקות, כדי שתראה איך היא מתייחסת לזה. ואם היא כועסת ואומרת לך: למה הגעת מאוחר? וכו', זה לא מתאים ולא ככה עושים, כי לא על כל דבר עושים מריבות, ולכן אתה תנסה אותה והיא תנסה אותך עד שתראו שאתם מסתדרים אחד עם השני. ולפעמים הכל מתפרץ על דבר קטן ואז אדם מגלה את האמת, וכמו שאמרו (עירובין ס"ה ע"ב): "אדם ניכר בכיסו בכוסו ובכעסו, ויש אומרים גם בשחקו", וזה האופי. ואת זה בדרך כלל ההורים יכולים לחקור ולשאול יותר.

שני בני הזוג יהיו בריאים

ד. דבר שלישי, זה הבריאות, שחשוב מאד ששני בני הזוג יהיו בריאים, ואם אחד מהם לא בריא או שיש לו איזו מחלה שיכולה לעבור לשני, אז שניהם ביחד זה סכנה, ולפעמים כל אחד יש לו גנים של מחלה מסוימת ומסתדר איתה, אבל כשנישאים ביחד הבגנים יהיו חולים רח"ל. ולכן אמרנו (בשיעור הקודם גיליון 26 אות ל') שיש היום מחלה ידועה ומסוכנת שנקראת "טיי-זקס"³ (ויכולים לגלות אותה עוד בתחילת ההריון), אבל ניתן למנוע את כל זה

בלוד יש להם בתים שקיבלו אותם בחינם, כי אחרי שהעריבים ברחו כל אחד לקח קרקע ובנה שם בית והוא נעשה שלו. ואח"כ הוא מוכר אותו ומרויח כהנה וכהנה.

3. מה זה "טיי-זקס"? בשנתיים הראשונות הילד גדל כמו פרח, אבל אחרי שנתיים הוא מתחיל לנבול רח"ל ונפטר ביסורים איומים (כך שמעתי מהרה"ג ר' אהרן פייפר זצ"ל ביהו"סבורג בשנת התשנ"א).

4. בתמוז תשנ"א הייתי בדרום אפריקה (ואשתי נ"ע עברה שם ניתוח לב מוצלח בנסיים), והרב אהרן פייפר ע"ה סיפר לי שפעם באה אליו אשה בהריון שגילו שהעובר עם מחלת "טיי-זקס", וזה היה בחודשים המתקדמים, והיא שואלת אם מותר לה להפיל או לא. אז הוא אמר לה: אני בודד בדרום אפריקה, מה יש לי כאן? כולם עמי הארץ (והוא בנה לו שם קהילה של ששים וחמש משפחות, וקרא לה "קהילת מהרש"א" על שם מהרש"א, ובקהילה הזאת כולם היו עמי הארץ. אבל הוא עשה להם תנאי שהם צריכים ללמוד ולשמור שבת, ומי שאינו שומר שבת שילך מכאן. ויש שם קהילה אחרת של בית הכנסת הגדול בעיר שהם מחללי שבת, והם באים לבית הכנסת באוטו, ויש להם חניה על יד בית הכנסת שכל אחד יכניס שם את האוטו שלו, ובקושי יש להם עשרה שומרי שבת אם בכלל. ואם באים מחללי שבת לתרום לו הוא לא מקבל מהם, אמרתי לו: למה אתה לא מקבל? אמר לי: שלא יגידו אנחנו לא כשרים אבל הכסף שלנו כשר, לכן הוא לא לוקח מהם כסף ולא בטיף), אז אמר לאשה: אני אתקשר ואשלח פקסים לכל רבני העולם, ושלב לרב פיינשטיין, לרב רודמן (ראש ישיבת נר ישראל בלטימור) ולרב אויערבך ועוד, יש אוסרים ויש מתירים. ואח"כ באה אליו האשה ושאלה שוב: אני יכולה להפיל או לא? אמר לה: תראי, הרב פלוני אמר אסור, והרב פלוני אמר מותר בהחלט ומי שאומר אסור הוא משוגע וכו', אמרה לו: אבל עכשיו מה אני אעשה? תפסוק לי! אמר לה: אני לא יכול להכריע ביניהם ה' יעזור, והיא התחילה לבכות. והוא סיפר שכעבור חודש ימים היתה האשה הזאת נוסעת באוטו, והנה קרתה תאונה בנסיעה, הפילה את העובר והיא נשארה בחיים, וככה מן השמים פתרו את הבעיה. והיה מקרה אחר, באשה אחת שהיה לה בזמן ההריון "אדמת", וג"כ שאלה אותו אם אפשר להפיל? ואמר לה: זה לא יכול לסכן את העובר ולא מצאתי מי שמתיר (אבל "טיי-זקס" הרבה יותר חמור), והאשה ילדה בזמן אבל הבן הגיע לגיל שלוש ונפטר עקב רחל לא היה יכול ללכת, ובעלה בא לרב פייפר לסוכה שלו ורצה להרוס לו את הסוכה, ואמר לו: בגללך אני סובל מבן נכה, והוא אמר לי: אני דחיתי אותו

מההתחלה בבדיקת "דור ישרים". ופעם היו אומרים שהספרדים מחוסנים, אבל אין דבר כזה מחוסנים, איך אומר הפסוק במשלי? "כי לא לעולם חסון" (משלי כ"ז כ"ד), אין אף אחד מחוסן, לכן צריך לעשות בדיקות ואז אדם יוצא מכל ספק. ויש לפעמים עקשנים שלא מסכימים לעשות בדיקות, ואומרים: "אותה קח לי כי היא ישרה בעיני" (שופטים י"ד ג'), אבל אח"כ הם מתחרטים.

לימנע מנישואי קרובי משפחה

ה. ויש כאלה שרוצים לקחת דוקא קרובת משפחה. אבל הרב **עובדיה ע"ה** (בשו"ת יביע אומר ח"ב חאה"ע סימן ז' אות ט') הביא בשם חכם אחד (ש"ת אבן הראשה סי' ל"א) שרוב הרופאים אומרים שרוב הילדים שהם נכים עוורים פסחים אלמים וכו' ב"מ זה בא דוקא מנישואי קרובים, ואם לא מספיק כל זה, יכולים להיות גם עקרים, לכן צריך להיזהר ולברוח מזה. וזו צוואה של סבא רבא ע"ה. ואמנם יש בודדים שיוצאים בריאים, אבל למה אדם ילך אחרי הבודדים? שילך אחרי רוב העולם. ואפילו אם יצאו בריאים הרי לפעמים יכול להיות שהם יהיו לא מכובדים ולא יידעו להעריך אותם, לכן צריך להביא את כל זה בחשבון, ולא להתעקש. ואני מכיר משפחות שעשו ככה ואח"כ הם סובלים, כי נולד להם תינוק שלא יכול ללכת אלא רק בכסא גלגלים וכו'. אבל אדם שחושב על העתיד, שהרי הוא לא לוקח אשה סתם בשביל יופי אלא להביא ילדים, ישמע בקול ההורים שלו.

לבדוק את האופי של המשפחה

ו. **ודבר רביעי, זה האופי של המשפחה.** לפעמים אדם מתחתן עם אשה בניגוד להורים שלה, ואמנם מותר לעשות את זה, כי אם היא מצאה בחור טוב או שהוא מצא אשה טובה, אע"פ שההורים מוחים בידו לא חייב לשמוע להם, וזו תשובת מהר"י קולון (שורש קס"ו), ופסק את זה הרמ"א ביו"ד (סי' ר"מ סכ"ה), וככה פסק גם הבן איש חי (ש"ב פרשת שופטים אות י"ט), אבל צריך לחשוב מה יהיה הלאה, כי אם יום אחד יהיה איזה ויכוח ביניהם והיא תלך להורים שלה אז ימררו לו את החיים, ולכן צריך מלכתחילה לחפש שלום עם המשפחה, וכמו שאמרו (יבמות ס"ב סע"ב): "כל השרוי בלא אשה שרוי בלא שלום", דכתיב: "וידעת כי שלום אהלך" (איוב ה' כ"ד), מכאן שהאשה מביאה שלום לבית, אבל אם זה יגרום למחלוקת בין המשפחות וויכוחים ומריבות, אז בשביל מה?!

לא להחליף שמות תוך כדי קריאת הכתובה

ז. יש כאלה רבנים שאומרים שהם יודעים אם השמות של החתן והכלה מתאימים. ויש חכם אחד ממשפחת "אשלג" (ונדמה לי שהוא נינו או נכדו של בעל הסולם) שסיפר לי שהוא הכיר את הרב **פישר ע"ה** מהבד"ץ של העדה החרדית, והוא תוך כדי קריאת הכתובה אומר לחתן ולכלה: **השמות לא מתאימים תחליפו את השמות**, וכמו למשל "יצחק ורבקה" הוא אומר שהם לא מתאימים (למה? כי יצחק ורבקה פעם היו מתאימים אבל היום לא), אז במקום יצחק הוא קורא לו "משה", וכותב כתובה בשמות החדשים! והוא ממשיך בדרכו. איזה חשבון יש לו? אני לא יודע. אבל זה לא נכון, כי הוא פירסם שכביכול יש לו הסכמה מהרב **וואזנר ע"ה**, אבל אח"כ בא הרב **בקשי דורון** שיבדל לחיים ארוכים, וכתב על זה תשובה בספר שלו שו"ת בנין אב (ח"ג סי' נ"ז), ואמר: איך יתכן כדבר הזה? וכי אתה חושב שאחרי שהחלפת את השמות הם מחר ישארו בשמות החדשים? הרי זה דברים בטלים, כי אתה כותב בכתובה "משה" ומחר כרגיל היא תקרא לו "יצחק", כאילו לא היו דברים מעולם, "היינו מעולם לא משלת בם" (ישעיה ס"ג י"ט), איזו כתובה זאת? זו כתובה של אנשים שלא היו בעולם... וכמו איוב "לא היה ולא נברא אלא משל היה" (בבא בתרא ט"ו ע"א), אז מה אתה מחליף ברגע?

ואמרת לי שעד חנוכה הוא יהיה בסדר. אבל אחרי שהוא הלך לבי נקף אותי כי מי יודע אם באמת יהיה בסדר? אבל הוא התכוין לשם שמים ובחנוכה הבן התחיל ללכת! (סיפרי את זה למי שכתב ספר על הרב פויפער ע"ה, אבל הוא לא האמין לי וחשב שאני בודה מעשיות מלבד, אבל אני זוכר את זה כאילו עכשיו שמעתי אותו, ואפילו רשמתי את זה). והוא כתב שאלה ותשובה: **האם מותר לאשה להפיל כשיש לה עובר עם טיי-זקס או אסור? ויש על זה שתי תשובות של מהרי"ט** שנחלקו בהם האחרונים, בתשובה אחת (סי' צ"ט) הוא מתיר ובתשובה אחת (סי' צ"ז) הוא אוסר, אז איך פוסקים להפיל או לא? הרי זה ספק נפשות. והוא הוכיח ששתי התשובות לא יצאו מאדם אחד, אלא אחת תשובה של מהרי"ט ואחת תשובה של חכם אחר, והעיקר **בדעת מהרי"ט להתיר, אז הוא פסק להתיר**. ובזמנו הוא הביא לי את הדברים שלו, קראתי ואמרתי לו שזה בסדר. אבל הוא רצה להתיר גם ב"אדמות", אז אמרתי לו: כמה אחוזים של סכנה יש באדמת? ואמר לי: יש שמונה אחוזים שהעובר יהיה מסוכן (ובטיי-זקס לא האחוזים הם סכנה, אין מה לעשות), אז אמרתי: א"כ **הולכים אחרי תשעים ושנים אחוזים, ולא נוכל להתיר בזה אא"כ נמצא הוכחות ברורות.**

לא עושים דבר כזה. והוא שלח את התשובה שלו לרב וואזנר, והוא קיבל את זה ושלח מכתב חוזר ואמר: נתתי לו פעם הסכמה אבל אל תסמכו על זה, ולא עושים דבר כזה, כי לא מחליפים שמות על המקום. אבל אם מחליפים לפני כן אולי זה בסדר.

סימנים לדעת אם שמות החתן והכלה מתאימים

ח. אבל איך נדע אם השמות מתאימים או לא? יש כל מיני חשבונות שאין להם סוף, יש ספר "מראה הילדים" שמדבר על זה (מערכת הגימ"ל אות ה'-ז). ויש גם "גורל הגר"א", מה זה גורל הגר"א? היו לוקחים תנ"ך דפוס ישן (אמסטרדם תע"ב בערך) ופותחים אותו, ומהפסוק הראשון שיוצא שם מונים שבעה דפים ושבעה עמודים ושבעה פסוקים ושבע מלים ושבע אותיות, ואז מוצאים את האות השביעית (שביעית שבעתיים), ואח"כ מחפשים דף שמתחיל באותה האות ולפ"ז בודקים את השמות, אבל זו תסבוכת גדולה.⁵

דרך לדעת אם החתן והכלה מתאימים

ט. אבל יש דרך שמצאתי אותה בחנות של מישהו שהיה לו שם קטע מעיתון, וכתוב שם שיש כתב יד של מחבר אחד לפני ארבע מאות שנה (מתקופת רבי חיים ויטאל) שנדפס מחדש, ושם הוא נותן סימן פשוט מאד לדעת אם שמות החתן והכלה מתאימים או לא⁶ (ובזכות הסימן הזה עשיתי שלום בין שתי משפחות שהיה ויכוח בין בני הזוג). מה הסימן? **תקח את שמות החתן והכלה בלבד** (בלי שם האמא ובלי התאריך בעברית ולועזית וכו'), **תחשב את הגימטריא שלהם** ותחבר אותם ביחד, **ואח"כ תחלק את זה לשלוש** ותראה כמה נשאר (לא התוצאה אלא השארית), **אם נשאר שארית 1 זה לא טוב**, כי אחד זה פירוד "עלמא דפרודא" (זוהר בראשית דף כ"ב ע"א, ועוד), **ואם נשאר שארית 2 זה טוב מאד**, כי שתיים זה זוג אז אם זה "זוג מן השמים", **ואם נשאר 3** (כלומר זה מתחלק לשלוש בדיוק) **זה בינוני**. ושאלו אותי: אתה מאמין בזה? אמרתי: אני לא מאמין בזה אבל קראתי את זה. ובערך עשרים זוגות שבאו לידי ראיתי שזה ככה, שאם השמות היו מתאימים הם נישאו ביחד, וב"ה יש להם כמה ילדים ומשיאים אותם בנחת ובשמחה.⁸

5. ופעם מישהו שאל את **רבי רפאל לוין** (בנו של רבי אריה לוין ז"ל שהיה מומחה לגורל הגר"א): יש לי בת לפני חתונה, אתה יכול לחפש את הגורל שלה? אם שם פלוני ופלוני מתאימים? אמר לו: זה מסובך מאד לחשב בגורל הגר"א, והבעיה היותר גדולה שאתה יכול למצוא פסוק בגורל הגר"א אבל אתה לא תבין אותו, וצריך להביא את הגר"א מהשמים שייסביר לך את הפסוק הזה... אז מה עשיתי בזה?!

6. ולמה אני מספר את זה? כי יש כאלה שכל פעם מטרידים אותי, ושואלים: אם השמות מתאימים או לא, השם הזה מתאים או לא וכו'. ואם זה מתאים אז אני אומר שהשמות טובים, ואם זה בינוני אז אני אומר שהשמות בסדר, אבל אם זה לא טוב אני אומר: תחפשו ותבדקו עוד אחרי המידות שלה או שלו ואחרי המשפחה, ואף פעם אני לא אומר שזה לא טוב, כי הרבה פעמים רק נראה לך שזה לא טוב ועם קצת סבלנות הכל מסתדר, אז מה אני צריך להחליט שזה לא טוב?!

7. ולכאורה זה קשה לחשב אבל אראה לכם דוגמאות. באו אלי שמות כאלה: יחזקאל והדסה. והדסה לא רוצה לקחת את יחזקאל, אבל אבא שלה אומר לה שיחזקאל הוא בחור טוב. אז אמרתי לאבא שיהיה בריא: בוא נעשה חשבון, "יחזקאל" זה 156 ו"הדסה" זה 74, וביחד זה 230, אז נחלק את זה על שלש יוצא 76 ושארית שתיים, וא"כ זה זיווג טוב. והוא אמר לי: איזה כאב ראש זה... אז אמרתי לו: לא צריך כאב ראש יש חשבון פשוט, הרי איך כותבים מאתים שלשים? 3-0-2, אז תחבר את הספרות האלה ויצא לך 5, תוריד 3 נשאר לך 2, וא"כ זה טוב. ובאמת הם נישאו ביחד והיום מאושרים ב"ה. והיה מקרה אחר ששם החתן והכלה: מיכאל ויהודית, ומיכאל אומר לי שחושש שהיא תוקפנית וקשה לו להסתדר איתה, אמרתי לו: בוא נבדוק את השמות, "מיכאל" זה 101 ו"יהודית" זה 435, וביחד זה 536, אז תחבר את הספרות 6-3-5 יוצא לך 14, איך כותבים ארבע עשרה? 1-4, תחבר שוב את הספרות יוצא לך 5, תזרוק 3 נשאר לך 2, וא"כ זה זיווג טוב. וכן היה.

והיה מקרה הפוך: אחד ששמו "אשר" (כנראה היה גרוש, לא זוכר) שהיה גר בארץ ישראל והציעו לו אחת מצרפת ששמה "רינה", לקחנו את השמות שלהם: "אשר" זה 501 ו"רינה" זה 265, וביחד זה 766, אז תחבר את הספרות האלה 6-6-7 יוצא לך 19, תזרוק את התשע נשאר לך 1, וא"כ זה לא מתאים. אבל הם נישאו ואחרי שנה וחצי התגרשו, למה? כי הוא היה מגולגל זקן והיא היתה חבדניק"ל ורוצה שישאיר זקן (שניהם היו מגורבא אבל היא חסידה). ולעומת זה היא היתה הולכת עם פאה, והוא אומר לה: אנחנו לא יודעים מה זה פאה, תכסי את הראש, וכך היו מתווכחים: הוא אומר לה תסייר את הפאה והיא אומרת לו תגדל זקן, זה אומר מכאן זה אומר מכאן, עד שבסוף הלכו ונפרדו. לכן תשמעו ואל תתחכם יותר מדי. ואמנם היתה אפשרות לכתוב למשל "רינה" בלי יו"ד (והנ"ו בדגש), ואז יהיה פחות כאב ראש כי זה יוצא בלי שארית. **אבל כל זה רק לכתחילה ולא סמכתא בעלמא ולא לבנות על זה.**

8. והשבוע עשיתי חשבון על שמשון ואשתו המרשעת דלילה, "שמשון" זה 696 וביחד עם "דלילה" זה 775 (ניקח את הדל"ת של דלילה ונעביר לשמשון זה יוצא 700, נשאר לילה"ה שזה

מקור לחשבון שמות החתן והכלה

י. ויש מקור לחשבון הזה שמחשבים שם החתן והכלה. ובילדותי סבא ע"ה הראה לי בחומת אנך (פרשת ויצא אות ד'), שהביא בשם אחד הראשונים (רבנו וידאל הצרפתי כתב יד) שאמר: למה כתוב "ויהאב יעקב את רחל" (בראשית כ"ט י"ח)? הפשט הוא שכיון שרחל היתה יפת תואר לכן הוא אהב אותה, כפי סדר הפסוקים: "ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה" (שם י"ז) "ויהאב יעקב את רחל" (שם י"ח), אבל הוא אומר שהטעם הוא "כי שוים ישו שבעה שבעה במספרם". ואמרתי לסבא ע"ה: מה הכוונה שלו? אמר לי: בא תראה, "יעקב" זה בגימטריא 182, וזה מתחלק על שבע בדיוק (כי 140 זה שבע כפול עשרים, ונשאר 42 שזה שבע כפול שש, וא"כ 182 לחלק על שבע זה 26 בדיוק), וגם "רחל" זה בגימטריא 238, וזה ג"כ מתחלק על שבע בדיוק (כי 210 זה שבע כפול שלושים, ונשאר 28 שזה שבע כפול ארבע, וא"כ 238 לחלק על שבע זה 34 בדיוק), וזה הכוונה: "ישו שבעה שבעה במספרם" (ולקח לי זמן להבין את זה, עד שבדקתי כמה פעמים ב"ה), אבל "לאה" שזה בגימטריא 36, אם תחלק אותו על שבע ישאר 1 עודף, אז זה לא מתאים אלא רק "יעקב ורחל". וא"כ משמע שיש מקום לדבר הזה.

"תמים תהיה עם ה' אלקיך"

יא. אבל אדם לא ידקדק בזה יותר מדי, כי אם תדקדק אף פעם לא תצא ידי חובה, לכן תאמין בה' "ותמים תהיה עם ה' אלהיך" (דברים י"ח ג'). אבל מי שרוצה לדעת אז אני אומר לו מראש: אם אתה יכול למצוא תוצאה טובה הנה מה טוב, אבל גם אם לא, זה מה שיש, ומה שיש מבורך. ויש אנשים שנמצאים בלחץ ושואלים איזה תאריך וכו', אבל לא צריך שום תאריך אלא קודם כל תקח את השמות שלכם ותחשב אותם כמו שאמרנו, ואם השמות מתאימים אז תבדוק ותברר את כל שאר הדברים. ואם הם כבר קשורים אסור להפריד ביניהם.

החתן ז"ל

יב. ועוד שגיאות שיש עושים בכתובה (ואמר לי את זה החכם "אשלג" והדברים נכונים מאד). פעם אחת זוג נישאו והחתן היה בריא, אבל בתוך שבע שנים לחתונה הוא טבע בים רח"ל. אז באה אליו האלמנה, והוא אמר לה: מסתמא יש לך איזו בעיה בכתובה, שאלה אות: איזו בעיה? אמר לה: אני חושב שמי שכתב לך את הכתובה הוא כתב "החתן פלוני בן פלוני ז"ל" (כי אבא שלו נפטר), ולא כתב "החתן הי"ו בן פלוני ז"ל", וא"כ המלה "ז"ל" חוזרת גם על החתן. אמרה לו: מה פתאום? אמר לה: תביאי לי את הכתובה, הביאה לו ואמר לי: כמו שאמרתי כך היה כתוב "החתן פלוני בן פלוני ז"ל"! לכן קודם כל צריך לברך את החתן "הי"ו" ואח"כ תכתוב על אבא שלו "ז"ל" (או שלא תכתוב ז"ל בכלל), אבל למה תכתוב כדבר הזה? אז היא הלכה לרב שסידר לה את הכתובה ואמרה לו: "אתה רצחת את בעלי", אמר לה: אני רצחתי? סיפרה לו ואמרה לו: כן אתה רצחת! אמנם הוא לא בדיוק רצח אבל אדם צריך למנוע דברים כאלה, ולא לפתוח פה לשטן.

נוסח כתיבת שם העדים בכתובה

יג. כשאשתי ז"ל חלתה, אמרו לי שישנו אחד שבדוק כתובות והוא מבין ויודע בזה "רזין עילאין ורזין תתאין"... אז הראתי לו את הכתובה שלי, והיא היתה כתובה בספרדית והוא לא ידע לקרוא את זה, אבל בקושי הוא ראה למטה בשמות העדים שכתוב: "ע"ה סאסי כהן ס"ט" (שהיה הרב הראשי של ג'רבא ואח"כ היה רב ראשי במושב ברכיה), וכן "ע"ה שמעון מימון ס"ט" (שהיה הרב הראשי בעיר גאבס ואח"כ עלה לארץ), ואמר לי: "הכתובה פסולה", למה היא פסולה? מה יש בה? אמר לי: צריך לכתוב את שם העד עם שם אבא שלו! אמרתי לו: מי אמר לך את זה? אמר לי: ככה צריך להיות, אמרתי לו: אני אבדוק את זה. הלכתי הביתה

75, וביחד זה 775, ותחת את הספרות ביחד זה יוצא 19, תזרוק את התשע נשאר 1, וא"כ זה החורבן שלו. ובאמת הטפשות הנוראה שאתה רואה בשמשון (שופטים ט"ז), שארבע פעמים אשתו מרמה אותו והוא יודע שהיא מרמה אותו, כשהיא אומרת לו: "הגידה נא לי במה כוחך גדול" (שם פסוק ו'), ובפעם השלישית הוא אומר לה: "אם תאריני את שבע מחלפות ראשי עם המסכת" (שם י"ג), ופתאום הוא רואה את עצמו כשהוא ארוג, והיא אומרת לו: "פלשתים עליך שמשון" (שם י"ד), האינך מבין שהיא אמרה להם שיעשו את זה? ועוד התצופה אומרת לו: "זה שלש פעמים התלת ב"י" (שם ט"ז), הרי היא התלה בך ורוצה להרוג אותך ארבע פעמים! אבל הוא היה שבוי למראה עיניו ולא יכול להחליט עד שנפל ביד הפלשתים. ולכן אדם ידע שלא יקח סתם ככה אשה ואח"כ יתחרט.

ובדקתי, וראיתי שאפילו בשמות גיטין (שהם הרבה יותר חמורים מכתובה) אם אדם מפורסם בשמו הוא לא צריך לכתוב את שם אבא שלו. ויותר מזה, הגמרא בגיטין (ל"ו ע"א) אומרת: "רב צייר כוורא", כלומר רב' לא היה חותם את השם שלו (והשם שלו היה "רבי אבא") אלא חותם "דג"ו¹⁰, והגמרא שואלת: איך מותר לחתום דג? וכי השם שלו דג? ומתרת: "שאני רבנן דפקיע שמיהו", כלומר כולם היו מכירים את החתימה של הרבנים, וגם כאן כולם היו יודעים שזה רב"י. אז אני אמרתי: היום שאתה כותב פלוני והמשפחה שלו, הוא מוכר ככה הרבה יותר מאשר תכתוב פלוני בן פלוני, וכמו למשל: "סאסי בן אברהם", מי זה סאסי בן אברהם? סב"א קדישא? וכי יש "סאסי" אחד? הרי ישנם הרבה אנשים בשם "סאסי" שזה היה מצוי אצלנו מאד, ולכן עדיף לכתוב את שם המשפחה.

יד. ואמרתי: הרי העדים האלה הם תלמידי חכמים, וגם אבא ע"ה שניסח את הכתובה שלי ראה את החתימות האלה ולא העיר להם, אז איך אתה אומר שהיא פסולה? ואח"כ הרב בנימין כהן שליט"א (בנו של רבי סאסי ע"ה, מחבר ספר מלכי תרשיש) הראה לי צילום מכתובה שנכתבה בתונס בשנת תר"ו (לפני מאה שבעים שנה), וחכמי תונס חתמו ככה: פלוני והמשפחה שלו, ולא כתבו בן פלוני ולא בטיך.

ההלכה למעשה בזה

טו. והיום לכתחילה אנחנו כותבים בכתובה את שם העד ושם אביו ושם המשפחה, כדי לצאת מכל ספק. אבל במדה וכתבו את שמו ושם משפחתו בלבד זה מספיק, כי היום אנשים מוכרים בשמות המשפחה יותר משם האבא. ובזמן הגמרא לא היה שמות משפחה בכלל וזה היה נדיר.

"בן הרב הגדול"

טז. ואח"כ בא אלי חכם שלישי, ואמר לי: גם מה שכתוב בשם של החתן: "בן הרב הגדול פלוני", זה לא נכון כי צריך לכתוב רק "בן פלוני", וכמו שכתוב בפסוק: "תרח אבי אברהם ואבי נחור" (ישעיה כ"ד ב'), וכמו שכתוב: "יצחק בן אברהם" (בראשית כ"ה י"ט), ולא כתוב בן רבנו אברהם. נו, אז מה אם כתוב "בן הרב הגדול"? למה זה לא טוב? אמר לי: זה לא טוב. אבל אני יודע שבכתובות של חכמי מרוקו כתוב: "בן לאותו צדיק בן לאותו צדיק בן לאותו צדיק" וכו', ומזכירים שם עשרה שמות עד הסבא של הסבא שהגיע מקאשטיליא, וזו הכתובה הכי טובה כי משבחים בה את החתן שהוא מזרע קדושים אראלים ותרשישים, אז למה זה פסול? אבל אמרתי: נעשה את הרצון שלו ועשיתי את זה, אלא שזה לא עזר לי הרבה.

ליזהר משגיאות כתיב בכתובה

יז. והיה מקרה אחר עם החכם הזה "אשלג", בכתובה שנכתבה בצרפת, והרב שם היה מתנגד לכל הבדיקות של הכתובות, כי יש אנשים שעושים מהדברים האלה "ביזנס" (וכמו שנדבר בהמשך), אז הוא אמר לחתן: תזהר אל תלך לרב אשלג, שאל אותו: למה? אמר לו: הוא ישגע אותך על כתובות, אמר לו: אז אני אלך אליו לברכה בעלמא, אמר לו: בסדר בשביל ברכה תלך, הלך אליו ואמר לו: תשמע כבר שנה הוא נשוי והאשה כל הזמן מדממת והוא לא מוצא היתר, אמר לו: תביאי לי את הכתובה, ראה ואמר לו: השם של האשה "זיוה" ובכתובה כתוב "זיבה" בבי"ת במקום בוא"ו (והוא הראה לי צילום מהכתובה הזאת), אבל הוא לא הבין ושאל אותו: מה ההבדל? אז הראה לו תנ"ך בצרפתית בפסוק: "ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה" (ויקרא ט"ו י"ט), אמר לו: א"כ מה אתה רוצה? ככה כתוב בכתובה! והוא החליף לו כתובה, ותוך שנה אשתו ילדה

9. שהיה גדול חכמי ישראל בבבל, והוא ירד מארץ ישראל לבבל והיה תלמידו של רבנו הקדוש.

10. ובספרי "ארים נסי" על גיטין שם, הבאתי ירושלמי (שבת פ"ד ה"ג, והבן איש חי ש"ב פרשת פנחס אות י"ג מזכיר אותו) שאומר שבבבל היתה מצויה עין רעה, ורב (במציעא ק"ז ע"א) אמר את המשפט הזה: "תשעים ותשעה מתים בעין הרע ואחד בדרך כל העולם", וא"כ רב פחד מעין רעה ולכן הוא עשה "כוורא" שזה דג, נגד עין רעה. והרב משה חורב שליט"א הוסיף שרב נפטר בשנת ד' אלפים ג', דהיינו ד"ג. אבל אין זה מדויק כי הוא נפטר בשנת ד' אלפים ז'. ואכמ"ל.

11. אבל צריך להכיר את זה, כי היום יש ראשי ישיבות שחושבים שכל העולם מכיר את החתימה שלהם, ו"פקיע שמיהו" כמו רב של הגמרא, אבל הלואי שיחתמו כוורא כי הם חותמים שם כל מיני קשקושים, ולך תדע מי זה החכם הזה... והיום נוהגים להוסיף בשולי הכתובה למטה את שמות העדים ומקצוע שלהם: "העד הראשון פלוני והעד השני פלוני".

בת והכל היה בסדר. כך הוא סיפר לי. אבל מתברר שיש רבנים שאינם יודעים כלום, הם שומעים "זיוה" וכותבים בבי"ת¹², מה איכפת להם? אבל אדם לא יחשוב שטעויות כאלה הולכים ככה, אלא כל מלה יש לה משמעות ואל תפתח פה לשטן. ולכן צריכים ללמוד את זה, ואל תגע בכתובה אם אתה לא יודע כללים פשוטים ביותר!

לא לתת את הכתובה הישנה

יח. אבל יש אנשים שמגזימים ועושים מזה "ביזנס", ומה הם עושים? קודם כל פוסלים את הכתובה ואומרים לך: "נכתוב לך כתובה אחרת", ואתה תשלם להם מה שתשלם. אבל אח"כ הם אומרים לך: אסור להחזיק שתי כתובות בבית כי זו "סכנה נוראה", אז תן לנו את הכתובה הישנה. אבל זה לא ככה, כי הכתובה הישנה היא "ענתיקה" וזה "יודיקה", ולפעמים יש בה כתב יד מיוחד או כתב ספרדי עתיק שנכתב לפני אלף שנה... ולכן הם רוצים אותה כדי לעשות ממנה "ביזנס", אז תגיד להם: לא, אני לא נותן. ואם יאמרו לך שזו סכנה להחזיק שתי כתובות בבית, תאמר להם: זה שקר, כי מצינו במשנה (כתובות פ"ט ע"ב): "הוציאה שני גיטין ושתי כתובות", וכן בשלחן ערוך (אה"ע ס' ס"ג), ומוכח שאפשר להחזיק שתי כתובות ואין בזה כלום. ואם הוא יאמר לך שבכל זאת זה לא טוב, תאמר לו: יש דרך לחתוך קצת בכתובה מלמעלה בשביל המזכרת, כדי לצאת ידי שמים, ואח"כ לשים שם חתיכת סלוטייפ, והכל יהיה בסדר. והעיקר לא למסור את הכתובה הישנה כי זה "ביזנס" והם עושים ממנה כסף, ואל תתן לרמאים לרמות אותך!

דין שבועה בכתובה

יט. אנחנו לא עושים שבועה לחתן בכתובה. והרבה קמים עלינו לכולנו: למה? כי מרן (אה"ע ס' א' ס"א) כתב: "טוב לעשות תקנה בחרמות ונדויות על מי שישא אשה על אשתו". אמרתי להם: וכי "טוב להשביע" פירושו חובה? טוב זה טוב. וממתי התחילה השבועה בכתובה אצל הספרדים? יש חושבים שזה התחיל מזמן הרמב"ם, למה? כי הרדב"ז שחי במצרים אמר (בשו"ת שלו ח"ד סי' רכ"א) שעושים שבועה בכתובה, וא"כ גם הרמב"ם שחי במצרים עשה שבועה, ואמנם ההבדל ביניהם ארבע מאות שנה אבל זה לא נורא... ואמרתי להם אני אוסיף לכם עוד משהו: גם יוסף הצדיק עשה בכתובה שלו שבועה, שהרי הוא התחתן במצרים עם אסנת, וכמו שאמר "בני הם אשר נתן לי אלקים בזה" (בראשית מ"ח ט'), ופירש רש"י שהראה לאביו שטר אירוסין ושטר כתובה... מה החלומות שלכם!?

לדעת הרמב"ם אין שבועה בכתובה

כ. הרמב"ם ע"ה (סוף פרק ד' מהלכות חליצה ויבום) הביא את נוסח הכתובה כולה, ואין שם מלה אחת על שבועה, כי לא היו משביעים את החתן. ויש בתשובותיו (שו"ת פאר הדור ס' קנ"ב) שבועה מסויימת שהשביעו במצרים לכלה! ולמה עשו שבועה לכלה? משום שהקראים במצרים היו חזקים מאד¹³, ובזמנו הם אמרו: נושים לא צריכות ללכת למקוה, כי איפה כתוב בתורה מקוה? והרמב"ם ראה שרוב הנשים במצרים לא הולכות למקוה, וכמה שהרמב"ם דיבר זה לא עזר, אז הוא אמר להם ככה: אם יבוא הבעל ויעיד על אשתו שלא הלכה למקוה, הוא נאמן עליה ומפסידה את הכתובה שלה! וזו השבועה שעשו לכלה וכתבו את זה בכתובה. אבל זה היה רק זמנית עד שהדבר יתקן, כדי לעקור את

12. והיה פעם חכם אחד שבא מארה"ב לתונס, שבמקום לכתוב: "מכר קרקע לחבירי" כתב "מחר" בחי"ת, כי בדיבור הוא אומר מחר ומכר אותו דבר.

13. הרמב"ן היה מליץ על הרמב"ם נגד חכמי צרפת שעל כל דבר קטן עשו רעש ובאו לבלוע את הרמב"ם מסכן, מה הוא עשה להם? הרי הוא פתח להם את העינים, והם כותבים: אין הרמב"ם לא מאמין שיש לקב"ה גוף? הרי אי אפשר להיות דבר בלי גוף? (וככה זה לפי דעתם, כי הם לא ראו את דברי הגאונים). אבל הם רצו לשרוף את ספר המדע (החלק הראשון) של הרמב"ם בגלל הדבר הזה, והרמב"ן כתב להם: "ולא נתתם כבוד לרב הגדול, אשר בנה בתלמוד מגדול. מגדל עוז לשם ה', ומקדש להמוני. המוני עם הארצות, העולים בפרצות. כמה נדחי אמונה קיבץ, כמה תורה ריבץ", והמשיך עוד. ואח"כ אמר להם: "מי נתן את הבייתוסים לשוטים, הלא הרב ז"ל, כי היה ה' עמו והוביש רוכבי סוסים", והיינו הרמב"ם הוא זה שנלחם עם הקראים, כי לפני שהוא בא למצרים הקראים תפסו עמדה, והם היו קרובים למלכות ועושים מה שהם רוצים (ואמנם היו שומרים קצת תורה כביכול, אבל ע"פ ההלכה הם נחשבים אפס), וכשבא הרמב"ם הוא הוריד אותם בחכמתו הגדולה, והיה שם קראי אחד "בן זוטא" שהרמב"ם העיף אותו.

המנהג הרע הזה שביטלו את הטבילה במקוה¹⁴. אבל מעולם הרמב"ם לא אמר שמשביעים את החתן, ולא היו דברים מעולם.

אין כתובה קדומה עם שבועה

כא. ויש היום כאלה שמחפשים כל מיני כתבי יד, והם מצאו כתובה כתב יד בספר מתקופת הרשב"א (אולי קצת אחריו) ואין בה זכר לשבועה של החתן! (ומישהו שלח לי אותה). ומי שיכול למצוא לי כתובה לפני גירוש ספרד שיש בה שבועה לחתן - שיביא! והיום הכל פתוח ואפשר למצוא הכל, "קץ שם לחושך ולכל תכלית הוא חוקר" (איוב כ"ח ג'). ורבי אבישי אלבונים ה"ו מנהל ספריית הרמב"ם בתל אביב (קוראים לה ספריית "בית אריאלה") פירסם שיש לו כל הספרים וכתבי היד שבעולם, אז נראה אם ימצא שם כתובה עם שבועה, כי אין שום כתובה בעולם לפני גירוש ספרד שיש בה שבועה לחתן!

יסודה של השבועה בכתובה

כב. אז מאיפה באה השבועה הזאת? אני משער ככה: אחרי גירוש ספרד היו עדות ספרדיות ועדות אשכנזיות שגרות ביחד בעיר אחת, והספרדים היו רואים שאשכנזי לא לוקח אשה אחרת על אשתו, ואילו הם אם היה בעל עשיר לפעמים היה לוקח אשה אחרת¹⁵, אז התחילו לקנא באשכנזים ושאלו אותם למה אתם לא עושים את זה? אמרו להם: אנחנו יש לנו "חרם דרבנו גרשום" שהחרים שלא לקחת אשה אחרת על אשתו, ושלא לגרש אשה בעל כרחו וכו', אז אמרו הספרדים: וכי אנחנו לא נחשבות כלום? ולכן אבא של הבת היה אומר לחתן: תשמע לא יתכן שבגלל שהבת שלי ספרדיה תרמוס אותה ותקח אשה אחרת, אני לא מסכים לזה, אז תשבע לי שלא תקח עליה אשה אחרת, וכמו שהשביע לבן ליעקב: "אם תענה את בנותי, ואם תקח נשים על בנותי, אין איש עמנו, ראה אלקים עד ביני ובינך" (בראשית ל"א ג'), ומאז התחילה השבועה הזאת. ומלכתחילה היא היתה רק שבועה שלא יקח אשה אחרת עליה, אבל אח"כ הוסיפו לעשות אותה על כל האמור בכתובה.

אין החתן ישבע "ואנא אפלח"?

כג. ולמה הרחיבו את השבועה? כי בזמנם החתן הוא היה מפרנס את האשה, וכי האשה היתה יוצאת מהבית לעבוד? לא היה דבר כזה, "כל כבודה בת מלך פנימה" (תהלים מ"ה י"ד), אלא החתן עושה את הכל¹⁶. אבל היום התהפך

14. ובימי הרדב"ז לא הוצרכו לזה, כי אז ערך הקראים במצרים כבר ירד ארצה, אחרי שהרמב"ם נלחם בהם, כי הוא ידע בחכמתו איך לדבר ואיך לבטל גזירות. והרמב"ם שהיה השר היעוץ והרופא למלך מצרים, מרוב החכמה שלו הלך למלך ואמר לו: אחים שלי בתימן סובלים, אז תגיד לאחייך שנמצאים שם ששירידו מעליהם את העול שלך ויתנו להם לחזור לדת שלהם, כי הרמב"ם היה משהו מיוחד!

ויש לרמב"ם אגרת שאין כמוה בעולם "אגרת תימן", ועד היום האגרת הזאת רוטטת והדיו שלה לא התייבש, ושם הרמב"ם מעודד את יהודי תימן שלא ילכו אחרי האיסלאם, כי בזמנו איסלמו אותם בכח ואמרו להם: אתם חייבים להתאסלם. וקם שוטה אחד שם ואמר להם: אתם הולכים להתפלל במרתף ומשתחוים להיכל, ואח"כ אתם הולכים להתפלל במסגד ומשתחוים לצלם, וא"כ הפסדתם את הכל "כי שתי רעות עשה עמי" (ירמיה ב' י"ג). כי אם אחרי שאתם משתחוים לה' אתם משתחוים למוחמד אז הכל הלך לאיבוד. והרמב"ם אמר לו שזה לא נכון, והוא "שקרן, בקרן, כולו כדבר", למה? דבר ראשון, מתי זה נאמר? רק כשהולכים ומשתחוים לצלם בכוונה ולהכעיס, אבל אלה מסכנים עושים את זה מאונס. ודבר שני, מוחמד זה לא צלם אלא לדעתם זה נביא, אבל הוא לא צלם ופסל. אז הרמב"ם עודד את יהודי תימן וכתב להם את האגרת הזאת, ובזכותה הם נשארו יהודים עד היום! ופעם אמרתי ליהודי תימן (שהיה אתי בבית חולים): אתה יודע למי אתה וכל חכמי תימן חייבים תודה? אמר לי: למי? אמרתי לו: לרמב"ם הספרדי שלנו! כי הוא העמיד אתכם בקרן אורה והרים אתכם. והם כ"כ הכירו לו טובה עד שקבעו בקדיש (בימי הרמב"ם): "בחיינו ובימינו ובחיי דמרא ורבנא ורבנא משה בר מימון יהא שמיא רבא מברך", ככה מעיד הרמב"ם.

15. וכדין הגמרא (יבמות ס"ה ע"א): "והוא דאית ליה למיזייניה", כלומר אם יכול לפרנס שתי משפחות אז יכול לעשות ככה, כל אחת בבית לבד ויהיה שבע כאן ושבו כאן. ומדין הגמרא (שם מ"ד ע"א) מותר לקחת אפילו ארבע נשים, ויתן לכל אחת את העונה שלה שבוע אחד בחודש.

16. ראיתי בספר אחד שרבי שמעון ג'אוי ע"ה הלך לרבי רפאל ג'אמי ע"ה (שהיה מקובל גדול בתונס, והיה רבו של אבא ע"ה בקבלה, וכשהוא בא לתונס שמע מפיו כמה שיעורים ואמר לי שהוא משהו מיוחד), ואמר לו: יש לי חידוש יפה על חתן וכלה, מה החידוש? השם של הפרנסה זה חתן (סופי תיבות של "פוחת את ידך" כידוע), אז המלה "חתן" יש בה ח"ת ותי"ו והמלה "וכלה" יש בה כ"ף, וזה ביחד חת"ך השם של הפרנסה. ומה ששאר? נ"ו וא"ו למ"ד ה"א (נ"ו) של "חתן", וא"ו למ"ד ה"א של "וכלה" שזה בגימטריא תשעים ואחת, וזה כמנין הו"יה אדנ"ת, וא"כ זה הזיווג והקשר של חתן וכלה. והוא אמר לי: זה סוד ואל תגיד את זה. אבל הוא הגיד, ואחרי שהגיד לי את זה בחו"ל אני כתבתי, ועכשיו אני מספר לכם כי זה

העולם, החתן מביא מהכולל בקושי מאתים דולר (תשע מאות שקל בחדש, שזה בקושי חצי שכירות של הדירה), וכל העבודה מוטלת על האשה ועל אביה, אז א"כ איך אפשר שהחתן יחתום על כל האמור בכתובה? הרי כתוב בכתובה: "ואנא אפלח (כלומר אעבוד) ואזון ואוקיר ואפרנס" וכו', וכי אתה תפלח? איזה פלח אתה? אתה הולך לכולל ומקבל שם כמה גרושים!¹⁷ ובא חכם אחד ושלח לי עמוד שלם, ואמר לי: מחילה מכבודו וכו', מה המחילה? מה אתה רוצה? אומר לי: כתוב בהלכה (אה"ע סי' פ"ה סי"א) "מה שקנתה אשה קנה בעלה", וא"כ אפילו שהיא מרויחה זה נחשב שהבעל מפרנס. אמרתי לו: הניחא "אנא אפרנס", אבל מה זה "אנא אפלח" שפירושו אני אעבוד? איפה אפלח? אתה לא פלח אלא יושב ולומד, זה נקרא "אפלח"? וא"כ זה לא בסדר שהחתן חותם על "שבועה על כל האמור בכתובה".

איך החתן ישבע "ואנא אוקיר"?

כד. ועוד דבר, **הרב דבליצקי** שיחיה אמן (פעם הוא דיבר למישהו והבנתי שהוא מדבר על זה): זה דבר נורא מה שעושים הספרדים שבועה בכתובה, למה דבר נורא? כי שם הם כותבים "ואנא אפלח ואזון וכו' ואוקיר" דהיינו אכבד, ואם פעם אחת הוא יריב עם אשתו ויאמר לה טפשה והיא תחזיר לו טפש וכל מיני דברים כאלה (ולצערנו קורים דברים כאלה), אז הוא עבר על שבועה בשם ה', כי איך הלשון בשבועה? "ונשבע החתן על דעת המקום ברוך הוא ועל דעת הנשבעים באמת, לקיים כל דברי הכתובה הזאת, בלי שום מרמה ותחבולה וכו' כלל ועיקר", זאת אומרת שהוא צריך לכבד אותה כל החיים. ויש שענו על זה, שזה לא נורא אם פעם אחת לא יכבד אותה, כי "אוקיר" פירושו אם את מסכימה לכבד אותי אני אכבד אותך, זה תירוץ נפלא...

קושיא על מנהג השבועה בכתובה

כה. אבל יש עוד קושיא אחרת: יש חכם אחד דיין ותלמיד חכם גדול, שמו **הרב זלמן נחמיה גולדברג** שליט"א¹⁸, והוא הקשה קושיא על השבועה, ושלח אותה במכתב **להרב בן ציון אבא שאול** זצ"ל. מה הקושיא? הרי כשיש לנו ספק בבית הדין בענייני מזונות, אם הבעל צריך לשלם לאשה יותר חודשים או פחות, ויש ויכוחים וטענות ומענות ביניהם, אז אנחנו פוסקים שהבעל מוחזק בכסף ולכן הוא ישלם פחות. וקשה, התינוח אם זה ענין של ממון שאז נגיד "המוציא מחבירו עליו הראיה", אבל אם משיביעים את החתן בשם ה' אז זה ענין של איסור כי יש שבועה, והרי ספיקא דאיסורא לחומרא וא"כ צריך לחייב את הבעל לשלם כמה שיותר. והוא לא ענה לו על זה, אלא רק אמר לו: ככה נהגו מדורי דורות לכתוב שבועה בכתובה, ואל תשנה לנו.

אין צורך לישבע כשאין חשש למכשול

כו. והרב בן ציון אבא שאול ע"ה הוסיף והביא לו סיפור מענין מאד שקרוב לודאי שהוא לא היה ולא נברא, והסיפור הזה לקוח מספר "שם יוסף" (או שמו יוסף) של **רבי יוסף בן וואליד** ע"ה¹⁹, והוא שמע אותו מאיזה שליחא דרחמנא. מה הסיפור? היה מנהג אחד משונה ב"קראקא" (והאשכנזים אומרים "קראקו"), שהגבאי כל בוקר אחרי התפילה אומר לאחד המתפללים: "מזל טוב, מזל טוב", על מה מזל טוב? על זה שאשתו אתמול באה למקוה, ואיך הוא היה יודע? כי אשתו של הגבאי היתה הַבְּלִיטָה במקוה אז היא היתה מספרת לבעלה, ולמחרת הוא היה אומר למי שאשתו באה למקוה "מזל טוב והצלחה", ככה היו נוהגים. וכשבא הרמ"א להיות רב שם אמר: זה בושה, למה אדם צריך שיידעו כולם שאשתו הלכה למקוה? לא עושים דבר כזה, ואכן ביטל את המנהג הזה. אבל אח"כ מה קרה? יום אחד מישהו בא בטענות לגבאי: למה לא אמרת לי "מזל טוב"? כי הוא לא ידע שהמנהג הזה בוטל, אמר לו הגבאי: קודם כל הרב

כבר לא סוד גדול נורא ואיום. אבל מה רואים מהסוד הזה? שהשם הזה חת"ך של הפרנסה רובו אצל החתן ומיעוטו אצל הכלה.

17. ובזמן הגזירות של אותו רשע הוא היה נותן לאברך בכולל רק מאתים ארבעים שקל לחודש! מה זה מאתים ארבעים שקל? מ"ה, "מר כלענה" (עי' משלי ה' ד'), וזה יוצא שמונה שקלים ליום! אתה לא מתבייש? זה מה שמגיע לאברך?!

18. יש בגמרא במנחות (צ"ה ע"ב): "הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל", ואני אומר עליו: "הקשה אדם שהוא קשה כברזן", מה זה ברזן? "גאון רבי זלמן נחמיה", והג' גם "גולדברג".

19. בנו של הגאון רבי יצחק בן וואליד. והוא היה סוחר וכל חידוש שהיה לו היה רושם אותו, ואח"כ עשו מזה ספר. אבל יש שם ליקוטים לא מסודרים, אלא חידוש על גמרא ואח"כ על תנ"ך וכו' קופץ מכאן לכאן, כי העורכים של הספר היו בטלנים ולא ידעו לסדר אותם.

ביטל את המנהג הזה, ודבר שני אשתך לא באה אתמול למקוה. התפלא ואמר לו: היא לא באה למקוה? למה לא באה? כי היה קר מאד בחוץ (אתם יודעים שם יש קור שלושים מעלות מתחת לאפס, "קראקא" זה ק"ר ק"ר פעמיים, קר מאד), אמר הרמ"א: בגלל שביטלתי את המנהג הזה אנשים נכשלים באיסור נדה שזה כרת, סליחה אני מחזיר את המנהג הזה.

כז. אבל הסיפור הזה אין לו שום מקור אלא הרב שמע אותו מאיזה שד"ר. ומתי חי רבי יוסף בן וואליד? לפני מאה שנה, ומהרמ"א עד היום יש ארבע מאות שנה. ואם הסיפור אמיתי אז למה לא הובא בשום ספר מחכמי האשכנזים? לכן קרוב לודאי שלא היה ולא נברא. ואפילו אם תמצא לומר שכן היה, הרי שם היה מכשול אבל כאן מה המכשול? מה הדבר הזה?

היום אנחנו בורחים מכל השבועות

כח. בזמן החכמים והפוסקים שהיו עושים בבית הדין את כל השבועות אז עשו גם את השבועה הזאת, אבל היום אנחנו בורחים מכל השבועות, שהרי כשבאים אנשים לבית דין תורני ויש ביניהם ויכוח על מאות אלפי דולרים, אנחנו לא עושים להם שבועה²⁰, אלא מה עושים? נקבע ככה: אם יש ביניהם שבועה דאורייתא אז עושים חמשים אחוז חמשים אחוז, וכמו למשל מודה במקצת וכדו', ואם יש ביניהם שבועה דרבנן אז משלם שלישי (ככה מובא באחרוני דורנו), אז א"כ למה אתם מטיילים עלינו את השבועה הזאת שהיא מלכות לכל החיים? כי מזמן החתונה עד גיל שמונים או תשעים שנה בכל פעם שיזוז קצת מהשבועה הוא יתחייב, אז בשביל מה השבועה הזאת?! והרי את כל השבועות ביטלתם, למה את השבועה הזאת השארתם?!

אין לחשוש שיקח אשה אחרת

כט. ויש שאמרו: אולי מישהו יברח ויקח אשה אחרת, אז צריך שבועה שלא יעשה את זה. וכי עכשיו שעשית שבועה הוא לא יכול לעשות את זה? הרי מה כתוב בנוסח השבועה? "שלא ישא ושלא ישדך ושלא יקדש", אז הוא יקח אשה בלי נישואין ובלי שידוכין ובלי קידושין, שהרי הוא רשע אז יעשה מה שירצה. וגם החק לא אוסר עליו את זה, כי החק אוסר רק "ביגמיה" דהיינו לקחת שתי נשים בנישואין, אבל אם הוא יקח בלי נישואין לא איכפת להם. ועוד שהרי אם החק אוסר עליו לקחת אשה בנישואין א"כ השבועה מיותרת, שהרי יש בה חשש של שבועת שקר, חשש של שבועת שוא, ועוד כל מיני חששות.

השבועה בכתובה לא תופסת

ל. ומעל כולם, שהשבועה הזאת אינה תופסת. ומי אמר שאינה תופסת? ככה כתוב בספר טהרת הבית של **הרב עובדיה** ע"ה (חלק א' עמוד רפ"ג), ושם הוא הביא פוסקים שאמרו חמשה טעמים שהשבועה הזאת אינה תופסת, ומהם: שהוא לא הוציא שבועה מפיו, והוא לא אמר "אני נשבע", והוא עשה רק תקיעת כף שזה סה"כ קנין וכו'. אז בשביל מה להזכיר שם שמים לבטלה?!

אי אפשר לכפות שבועה!

לא. ומצאתי בספרים שהביאו צילומי כתובות מכל העולם, שבאיטליה ובתימן ובמרוקו (בדרום מרוקו) ובבלוב ובג'ר'א ובתונס אין עושים שבועה בכתובה. וגם **הרב משאש** ע"ה היה נגד זה, אז למה אתם כופים עלינו לעשות שבועה? ואם אתם רוצה להישבע תשביעו, אבל למה תעשו כפיה כזאת?! ועכשיו מצאנו דבר חדש בספרו של הגאון **רבי יעקב יוסף** ע"ה "בעתה אחישנה" שגם הוא כותב ככה (וזה הגיע אלינו ממש בזמן, "בעתה אחישנה"): "קהילות התימנים ודרום מרוקו²¹ לא נהגו להשביע (ואפשר להוסיף: תונס ג'ר'א ואיטליה ועוד), ולכן אי אפשר לכופם להישבע"!

אין תשובה לשאלות האלה

לב. ובעבר אמרתי את הדברים האלה אבל לא קיבלו את דעתי. והיה חכם

20. ופעם היו עושים שבועה. ושמעתי שבימי **הרב פראנק** ע"ה היה להם בבית הדין תיק של ספר תורה ריק בלי הכתב, והם מניחים אותו למעלה גבוה, וכאשר צריכים שבועה אז אומרים לו: תשים את ירך לכיוון הספר תורה ותשבע! והוא היה מפחד לשקר ומודה על האמת, וככה היו מסתדרים ביניהם. אבל אח"כ מישהו עלה בסולם ופתח את הספר תורה וראה שהכל ריק, "והנה אין שם איש וקול אדם כי אם תיק ריק" (עי' מלכים ב' ד' י'), אז התחיל לגלות לחבריו, "וחברך חברה אית ליה, וחברך דחברך חברה אית ליה" (כתובות ק"ט ע"ב, ועוד), ואמרו להם: מה אתם הדיינים משחקים בנו? אז ביטלו את זה.

21. והוא דיין לומר "דרום מרוקו", כנראה שבמרוקו יש משיביעים ויש לא.

כותבים: "דחזו ליכי מדאורייתא", אבל לדידן הכתובה היא לא מדאורייתא אלא מדרבנן, וכמו שכותב מרן (בב"א אהע"ז סימן ס"ו), ולכן צריך למחוק את המלה "מדאורייתא" ולעשות לה קיום בסוף, אבל העיקר שהכתובה תהיה בלי שבועה.

"השבעתי אתכם בנות ירושלים"

לה. ואני יודע שלא כולם דעתם כמוני, ואולי אדרבה דעת כולם לא כמוני. ופעם אחת הייתי באיזו חתונה של הרב תופיק, ובא אלי הדוד של החתן (נדמה לי אחיו של אבי החתן) ואמר לי: "עשינו שבועה וכמו שכתוב השבעתי אתכם", אמרתי לו: נכון, אבל מה כתוב בהמשך הפסוק? "השבעתי אתכם בנות ירושלים" ולא בני ירושלים (כנראה הוא ראה את המ"ם של "אתכם" ולא "אתכן", אז הוא חשב שזו שבועה בשביל החתנים, אבל זה לא נכון), וא"כ לא צריכים להשביע את החתנים.

אין שום סיבה לעשות שבועה

לו. ואין שום סיבה להשביע את החתנים, כי כל השבועה היתה מפני קנאה שבין בנות ספרד לבנות אשכנז וכמו שאמרנו בהתחלה, אבל היום אין קנאה כזאת כי כולן יודעות שמי שיקח אשה אחרת על אשתו יכניסו אותו לכלא, ואפילו אם יברח לסוף העולם ימצאו אותו, כי היום אפשר למצוא את כל השמות במחשב, "אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח" (תהלים קל"ט ז'), אז מספיק לו קנין סודר ולמה אנחנו צריכים להכניס שבועות ולהחמיר ולהחרים? לכן אין צורך לשבועה הזאת, ויגיע הזמן שכל ישראל יבינו להיות יראי שמים גם בלי שבועה, ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

אחד רבי שלמה דיין (שהיה חבר כנסת בשנות תשמ"ט, בזכותי) שכתב ב"אור תורה" מאמר נגדי ואמר: אמנם ככה קבע רבי רפאל בירדוגו במרוקו לפני מאתיים שנה, וגם נכדו רבי יעקב בירדוגו החזיק בדבר הזה, אבל כולם בארץ ישראל נוהגים לעשות שבועה וכו'. אבל מה ענית לי על השאלות שלי? שום תשובה! ואמרתי לו: במקום שתביא לי תנא דמסייע לי חכם גדול כמו רבי רפאל בירדוגו (שקראו לו "המלאך רפאל"), אתה מביא לי שהיום נוהגים אחרת? הרי אני יודע שהיום אחרת. ואני יודע שעכשיו ימטירו עלי מאה מכתבים, אבל שימטירו מה איכפת לי? כי אם יש בהם ממש אני עונה, ואם אין בהם ממש "את כולם ישא רוח יקח הבל" (ישעיה נ"ז י"ג).

למחוק את השבועה בכתובה

לג. ולכן אנחנו נוהגים למחוק את מה שכתוב בכתובה: "נשבע שבועה חמורה על דעת" וכו'. וזה לא רק המנהג שלנו אלא גם הרב צבאן ע"ה היה נוהג ככה, ומישהו העיד לי שיש כתובות שהוא סידר אותם והעביר קולמוס על המלים של השבועה (וכשהיה מגיע למלים "המקום ברוך הוא" לא העביר עליהם קולמוס אלא עושה קו למעלה וקו למטה).

העיקר שהכתובה תהיה בלי שבועה

לד. ויש אחד שאמר לי: אם אתם לא תעשו שבועה אז נפסול את הכתובות שלכם, אמרתי לו: בבקשה תפסלו לנו ואנחנו נלך לאשכנזים, כי האשכנזים אתה יכול לדבר איתם בשכל והם מבינים אותך, לכן נבקש מהם את הכתובות שלהם. רק שבכתובה של האשכנזים יש מלה אחת שלא נסתדר איתה, כי הם

ימים אלה הם ימי חודש אלול
הם ימי חשבון נפש ולכן

נוהגים
התפילין או המזוזות
כדת, ולתקן מה שטעון תיקון

ועל כן ניתן לפנות

הבדיקות
נעשות ע"י
מגיהים יר"ש
מוסמכים
עם תעודה

ל"מ. תשמישי קדושה"
0536652663

המכון
בהמלצת
הרבנים
שליט"א

< כמו כן ניתן להשיג כל מוצרי הסת"ם >
ב"מ. תשמישי קדושה"

לרפואת
זוריה פנינה
חיה בת
סעדו

לרפואת
רבקה חיה
בת חנינה
אסנת

לרפואת
רולו אברהם
סבירסה בן
שליבה לבית
חדאד פיניש

לעילוי נשמת רפאל ע"ה
בן רחל שתבדל"ח

בזכותך!

עוד 500 אנשים יזכו ללמוד ב"בית נאמן"

בתרומה של 200 ₪ הנך זוכה להיות שותף בהפצה של 500 עלוני "בית נאמן"

לפרטים ותרומות: טלפון - 086727523 או בפלאפון - 0527130554

ניתן לצפות בשיעור השבועי בשידור ישיר באתר: ykr.org.il

לחסיות, להפצה, לשאלות, להנצחות ולקבלת העלון ניתן לפנות למייל: bait.neheman@gmail.com | לטלפון: 052-7159826 | 052-7130554